

ŞAIR HƏM DƏ ŞEİRİN ÖZÜDÜR

Kamran Yunis: "Həmişə qəlbimdən gələn şeiri səsləndirirəm"

- Salam, Kamran bəy, bu gün bədii qiraətin hansı meyarları var?

- Şeirin dəbi, modası heç vaxt olmayıb və olmayacaq da. Sadəcə zaman-zaman insan oğlu şeiri öz duyduğu formalarda biçimləndirib. Şeir səddi, ruhdu, nəfəsdə, ətirdi, rayihədi. Bu mənada onu hansısa qəlibə salmaq istəməzdim. Şair həm də şeirin özüdür. Dünyaya şeir olaraq gələndi. Öz hiss etdiklərini, duyduqlarını özü kimi deyə bilər. Bir daha deyirəm, şeir nəfəsdə. Bundan o yana taftalogiyadı, uydurmadı. Məmləkətdə az qala hamı şeir yazır. Elə adam var, barmaq hesabı ilə yazır. Burada yeddi heca var, bundan sonrası da yeddi olsun. Belə şeir olmur. Səs, avaz olmayandan sonra o qədər heca vəznində yazılan şeir var ki, biz ona şeir deyə bilmərik. Bu baxımdan meyar sadəcə və sadəcə ruhdan gələn misraların olmasıdır.

- Şeir in səsi, avazı intonasiyadır. Şair in intonasiyası qiraətə nə qədər təsir edir?

- Şair in intonasiyası, onun nəfəsi mətnin içində bir paradigma kimi gizlədilir. Özü şeiri ifa edəndə buna fikir vermir, çünki istəmir mətnə gizlətdiyi o nəfəs və ya paradigma oxucuya tez aşkar olsun. Əsil bədii qiraətçilər isə onu görə, duya bilər. Əsl sənətkarlardan gedir söhbət. İndi o qədər bədii qiraətə məşğul olan var ki, şeir nədi bilmir, ruh nədi bilmir, anlamır. Qiraətçi şeirin alt qatındakı səsi duya bilməlidir. Onu oxuyanda öz içindən keçirməlidir. Qiraəti bacara bilməyən adam şeiri elə şair in intonasiyasında oxuyur, misraların ritmini duya bilmir. Buna görə, sizin dediyiniz intonasiya gizli qatda olandı və biz onu hiss etdiyimiz üçün şeiri səsləndirə bilərik.

– Elə şair olubmu ki, onu sizin ifanızda kəşf ediblər?

– Xeyli. Yəni elə şairlər olub ki, öz çevrəsində tanınıb. Amma geniş auditoriyaya çıxa bilməyib. Mənim səsində onu tanıyıblar. Bir şairi kütləyə çıxarmaq çətindir. Gərək şeir özü də buna layiq olsun. Mən şeir yazma bilmirəm. Şeirin əksər qanunauyğunluqlarını bilirəm, amma yazmaq çətindir mənə. Çünki Allah mənə şairin ahəngini səsləndirmək üçün istedad verib. İnsan, olmaq istədiyi sahəni yox, onun yolu olacaq sahəni yaxşı bilməlidir. Tarixdə o qədər şair olub ki, günümüzə iki-üç misrası gəlib çatıb.

– Necə hiss edirsiniz ki, bu şeiri səsləndirməlisiniz?

– Şeirin ruhu mükəmməl olur. Şeiri oxuyanda hiss edə bilirəm, o, ürəkdən gəlib, yoxsa beyindən. Duya bilirəm. Əgər öz səsini duyura bilməyəcəksənsə, niyə yazırsan. Fərqli yolda olmaq, yəni öz yolunun olması əsasdı. Hamının yazdığını, elə hamı kimi yazana şair demirlər. Şeir müəllifi bəlli etməlidir. Öz dəsti-xətti olmalıdır müəllifin. Bu gün də gözəl şairlərimiz var. Esmira Mehqişinin çox dəyərli qələmi var, məsələn. Öz kəndini, vətənini necə sevir o insan... Aqşin Evrən, Şamil Ənvəroğlu... var, saymaq olar. Şeirin ruhu olanda, mənim də həvəsim yaranır o ruhla var olmağa, onu səsləndirməyə.

– Şeirlərə musiqi fonu seçəndə nəyə fikir verirsiniz? Hər musiqi təbii ki, şeirə uyğun gəlməyə bilir. O ahəngi quran nədir?

– O ahəngi quran ilahi məqamdır. Övlad necə ki, valideynlərindən nəsə daşıyır özündə, bəndə də Allahdan kiçik bir zərrə yaşadır. Ona görə o da yaradıcı ola bilir. Bu yaradıcılıq artıq ruh məsələsidir. Şeir və ya musiqi düşüncə məhsulu ola bilməz. Eyni ruhdan gələn şeir və musiqi özünü həmin an bəlli edir. “A bağda gül, bağda gül” mahnısını mən necə bir şeirin fonunda istifadə edirəm?! O, yaradıcılıq məhsulu deyil axı. Beyindən gəlib o mahnı, düzüb-qoşublar. Eyni zamanda da şeirlər. Onlar da

eləcə, yaradıcı və qurama ola bilir. “Layka göydə edir ham-ham, mən ondan alıram ilham...” Şeir deyil axı. İkisi də – musiqi də, şeir də ruhdan gəlməlidir. Onlar özləri bir-birini tapır.

– Şeirin daxili ritmiylə də bağlıdır...

– Daxili ritmi ilə, bəli. Sənətçi olmaq, ağın içində qaranı tapmaqdı. Mən də bəlkə bir musiqi bəstələyə bilərəm. Ancaq bəstəkaram deyə bilmərəm. Bəstəkar musiqini yaradandı. Yaratdığı kimi yaşadır. Şair də elə. Sənətçi sənətin bütün sahələrini bilir, ancaq öz yolu hansıdır, bunu daha yaxşı bilir.

– Oxucular daha çox hansı şeiri tələb edir?

– Mənim oxuduğum, mənim səsləndirdiyim şeiri. Deyim niyəsinə. Biz buradan çıxıb cəmiyyətin içində oluruq. Nə çatışmır onu duyuruq. Və adamlar görmədiklərini, bilmədiklərini istəyirlər. Bu gün bizim cəmiyyətdə sevgi çatışmır, gülüş çatışmır, təbəssüm yoxdu. Oxucu, o sevgini axtarır şeirlərdə. Təbəssümü axtarır. Dünyanın hər yerində belədir. Dünyada hamının eşqə ehtiyacı var. Əgər sənətin bir sevgi şeiri xoşuna gəlirsə, deməli, adamların da xoşu gələcək. Hamı eyni eşqsizlikdən danışır çünki. Hərdən “Youtube” kanalında statistikaya baxıram. Görürəm ki, dünyanın fərqli yerlərindən dinləyici, izləyicilər var. Dili anlasalar belə səsi sevirilər. Çünki səsdə hamının istədiyi şeir səslənir. Dünyanın o başında da adamlar sevgiyə, gülüş səslərinə möhtacdı, burda da. Ona görə də, həmişə qəlbimdən gələn şeiri səsləndirirəm.

– Müasir poeziya sizi qane edirmi?

– Mən ümumi sözləri sevmirəm. Mənim üçün müasir və ya ənənəvi poeziya yoxdu. Gəlin belə danışaq, Mirzə Ələkbər Sabir bu gün aktual deyilmi? Gənc deyilmi? Mən çox istəyərdim, bir gün o öz aktuallığını itirsin, Mirzə Cəlil, Axundov aktual olmasın, biz onları ədəbiyyat tarixi kimi oxuyaq. Təəssüf ki, reallıq belədir ki, biz o müəllifləri hələ də cəmiyyətə dərs keçmək üçün oxuyuruq. Elə 60-70 yaşlı

şairlərimiz var ki, 18-20 yaşlı şairlərimizdən daha gənçdi. Elə gənclər də var ki, ölüblər, xəbərləri yoxdu. Məmləkətdə çoxdu şeir yazan, önəmli olan isə həmişə gənc qalmaqdadır. Yaş nisbi anlayışdır. Tarix özü sənətkarın yaşını verir.

- Mən sizin kanalınızda şeirləri dinləyəndə fikir verdim, üç yüz min, dörd yüz min baxış var idi. Azərbaycan reallığı üçün bu yaxşı göstəricidir. Necə düşünürsünüz, öz qürubunu yaşayan şeir janrını, qiraət xilas edə biləcəkmi?

- Nə qədər ki şeiri "çıkkıqlayan" adamlar deyəcək, "ç"ni, "c"ni fərqləndirə bilməyənlər deyəcək, nə qədər ki ruhunu, səsini, əxlaqını bilməyən adamlar oxuyacaq, şeiri xilas etmək

çətin olacaq. Amma radiodan, efirlərdən Həsən Əblucun səsi gələcəksə, Səməndər Rzayevin bir şeir avazı gələcəksə, Turabovun qaltanlı səsi eşidiləcəksə, Poladovun səsinə bir şeir olacaqsa, heç kim dalğanı dəyişməyəcək. Onlar sənətin qədrini bilənlərdir. Bu adamlar şeiri bilənlərdir, səsi bilənlərdir. Məhz bu cür sənətkarlar şeiri yaşadacaq.

Mən çalışıram ki, hər gün, günəşırı dinləyicilərə yeni şeirlər ifa edim, mən bundan həzz alıram. Və göstərici yüksək olanda daha da həvəslənirəm. Xəzər Süleymanlı da, mən də şeirə ciddi yanaşırıq, çalışırıq ki, oxucu ifadan nəşə alsın, onda şeirdən nəşə qalsın.

Söhbətləşdi
Rəvan Cavid

